

Posudek na diplomovou práci Jakuba Šloufa KSČ na Plzeňsku v letech 1945-1948 (Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin, Praha 2008, 300 s. rukopisu)

V předložené diplomové práci si autor vytkl za cíl analyzovat na základě dostupných informací vývoj Komunistické strany Československa v letech 1945-1948 na příkladu krajské organizace KSČ v Plzni. Zaměřil se také na výklad některých specifických provázejících komunistickou stranu v uvedené době jak v celostátním měřítku (zřetelná nehomogenost jejích členů a organizací na různých stupních), tak v rámci sledovaného regionu – například, že se jednalo o oblast, ve které dominovala do roku 1938 významně sociálně demokratická strana. Práce je rozdělena do sedmi hlavních výkladových kapitol rozčleněných do řady podkapitol. Přehledný soupis a stručná charakteristika v práci využitých archivních fondů centrální i regionální provenience, tištěných pramenů, dobového tisku a titulů odborné literatury jsou zahrnuty do úvodu. Připojeny jsou seznam použitéch zkratk a seznamy použitých pramenů a literatury. První kapitola věnovaná vzniku a vývoji KSČ na Plzeňsku v letech 1918-1945 zachycuje důležité zlomové mezníky tohoto období – bolševizaci KSČ, činnosti KSČ v době hospodářské krize a obrany státu 1935-1938, za druhé republiky a za protektorátu. Zajímavě je pojata druhá kapitola o vývoji levicové regionální politické scény na Plzeňsku v letech 1945-1948. V souvislosti s obnovou a politikou KSČ autor detailně sleduje a srovnává politickou obnovu a vliv krajských organizací sociální demokracie a Československé strany národně socialistické. Za přínosnou lze též považovat následující kapitolu analyzující vývoj krajského vedení KSČ na Plzeňsku a formování funkcionářského sboru a charakterizující jednotlivé vedoucí funkcionáře. Pečlivě a detailně se J. Šlouf zabývá ve čtvrté kapitole vývojem a strukturou členské základny KSČ na Plzeňsku. Tuto pasáž výrazně zhodnocují jednak četné tabulky o vývoji početnosti členské základny, o profesní, věkové a genderové struktuře členů a o územním organizačním členění KSČ, tak i srovnání obdobných konstant u tamějších krajských organizací sociální demokracie a československých národních socialistů. V páté výkladové kapitole se autor zabývá pozicí a úlohou regionálního komunistického tisku na Plzeňsku. Zajímavým místním plzeňským specifickým byl jistě vztah KSČ k americké armádě. J. Šlouf upozornil na proměnu obrazu americké armády v komunistickém tisku a propagandě v souvislosti s poválečným pozitivním vnímáním Američanů jako osvoboditelů Plzně a s represivním zásahem proti květnové studentské demonstraci z roku 1948 – tedy po únorovém státním komunistickém převratu - za uchování této tradice. Závěrečná výkladová kapitola je věnována Krajské odborové radě v Plzni a vlivu a činnosti komunistů v jejích řadách.

Autor vcelku správně hodnotí poválečnou činnost KSČ na Plzeňsku jako průlomovou. Získala výraznou podporu dělníků plzeňských Škodových závodů, kteří před rokem 1938 byli tradiční oporou na Plzeňsku tehdy silné sociální demokracie. Komunistům se zde též podařilo získat velkou část nedělnických profesních skupin obyvatelstva, to potvrzovalo i celostátní trend obratu nemalé části nedělnického voličstva a dřívějších sympatizantů nekomunistických stran ke KSČ. Přesto, jak autor zdůrazňuje, zůstal však vyhraněný a konfliktní vztah mezi komunisty a sociálními demokraty v předúnorové době výrazně plzeňským specifickým. Tato skutečnost se výrazně promítla zejména do průběhu volby plzeňského primátora v červnu 1946, kterou autor několikrát a z různých úhlu pohledu v práci připomíná a hodnotí.

Kolega Šlouf připomněl ve své práci důležitý problém, že vědecké a komplexní zpracování dějin a vývoje komunistické strany patří mezi stále aktuální úkoly historiografie českých soudobých dějin. Činnost a politický postup KSČ po roce 1945 byly a jsou dosud převážně zpracovávány na celostátní a centrální úrovni. Lze proto jistě uvítat formu zpracování, kterou představil J. Šlouf, jako velmi přínosnou, neboť se pokusil analyzovat a vysvětlit důležité kroky a postup KSČ na cestě za mocí na lokální, respektive též i regionální úrovni. Za pozornost jistě stojí v této souvislosti například i jiný důležitý fakt, který autor správně zvýraznil a který

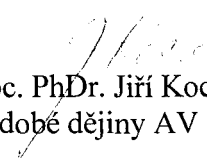
vypovídá o tehdejší potenciálu protikomunistického vzdoru, že i v Plzni jako ve významném a tradičním regionálním politickém, průmyslovém a kulturním centru byli studenti jedinou skupinou obyvatel, kteří iniciovali veřejný protest v květnu 1948 u příležitosti výročí osvobození města americkou armádou, jako protest proti bezohlednému postupu komunistů.

Práci J. Šloufa pokládám za velmi zdařilou a přínosnou pro objasnění řady důležitých otázek týkajících se forem prosazování politického vlivu komunistů a jejich mocenského nástupu na lokální úrovni. Práce ukázala, že se autorovi podařilo vysvětlit a ukázat na vybraných příkladech postup komunistů v tzv. nižších patrech politiky a veřejného života. Oceňuji též jako přínosný a velmi zdařilý autorův vklad do hlubšího poznání poválečné historie dalších politických stran.

K práci mám drobnou připomínku. Nepřehlédnutelnými faktory poválečné politické, hospodářské i sociální obnovy Československa byly důležité otázky jako znárodnění, retribuce a 'očista' veřejného života či odsun německého obyvatelstva. Lze předpokládat, že tyto události měly zajisté svébytnou historii a průběh v Plzni či na Plzeňsku, a proto by mohl čtenáře zajímat postoj tamější KSČ k těmto otázkám. Případně mohl autor zmínit důvody, proč těmto otázkám v jinak velmi rozsáhlé a kvalitní práci nevěnoval větší pozornost.

Předkládaná diplomová práce Jakuba Šloufa svůj cíl splnila. Na základě pečlivého studia archivních pramenů a jejich přesvědčivé interpretace a také na základě studia četné literatury autor prohloubil a rozšířil výrazně poznání zejména o politické činnosti, organizační obnově a vývoji členské základny KSČ na Plzeňsku ve sledované době. Autor prokázal, že umí samostatně pracovat s pramenným materiálem, že je schopen syntetizovat dosavadní poznatky a orientovat se v dané problematice.

Předkládaná diplomová práce Jakuba Šloufa KSČ na Plzeňsku v letech 1945-1948 svým zpracováním a obsahem splňuje požadovaná kritéria, a proto ji **doporučuji** k obhajobě a hodnotím ji stupněm **v ý b o r n ý**.

Doc. PhDr. Jiří Kocian, CSc.
Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i.

V Praze 14. května 2008